

De overstap van kinderopvang naar groep 1 op de basisschool is voor de meeste kinderen best spannend. Ook voor ouders is het een enorme mijlpaal. Hoe kun je als pedagogisch medewerker deze overgang zo kindvriendelijk mogelijk laten verlopen voor peuters?

TEKST **WEIJA STEFFENS** FOTO'S **KINDCENTRUM 'T KICKERTJE, ADOBESTOCK**

De acht peuters van de Peuter-kleutergroep van Kindcentrum 't Kickertje in Den Hoorn weten heel goed wat ze te wachten staat straks in groep 1. Hun groep zit letterlijk naast de klas; de ruimtes zijn van elkaar gescheiden door een wand met deur en ramen. De peuters kunnen dus 'gluren bij de burens'. Maar daar blijft het niet bij. Iedere dag na het tienuurtje schuift de pedagogisch medewerker met haar peuters aan bij de kring van groep 1. Daarna mogen peuters en kleuters tot de lunch (verdie-

pende) activiteiten doen. Dat kan in de klas of op de groep; de kinderen zijn daar vrij in. Pedagogisch medewerkers Dana van den Eijk en Inge Cornet zijn er enthousiast over. Dana: 'Doordat de peuters vanaf hun derde jaar iedere dag over de vloer komen in groep 1, verloopt de overgang naar de basisschool heel soepel. Ze weten bij welke kinderen ze in de klas komen; vaak hebben ze al vriendjes en vriendinnetjes gemaakt. Ook kennen ze de juf al goed. Het is ontzettend mooi om te zien hoe geleidelijk en zonder spanning

de kinderen de overstap maken. Ze voelen zich vertrouwd bij hun nieuwe juf Gonny, maar weten ook dat Inge en ik het eerste jaar niet meteen uit beeld verdwijnen. Dat geeft de kinderen een heel veilig gevoel.'

KIJK VANUIT HET KIND

Dit is een prachtig voorbeeld van een kindvriendelijke overgang van opvang naar basisschool, prijst pedagoog Simon Hay. Helaas is deze vorm nu nog eerder uitzondering dan regel in de kinderopvang. De overgang naar de basisschool wordt nog te

vaak benaderd vanuit de organisatie en te weinig vanuit het perspectief van het kind. Wat betekent deze stap voor het kind? Wat heeft een kind nodig? Wat geeft houvast? Daar zou het volgens Simon veel meer om moeten draaien. Het voorbeeld schetst goed wat een gelijkwaardige samenwerking tussen kinderopvang en onderwijs oplevert voor peuters. 'Dit gun je ieder kind. Ik begrijp best dat de situatie van 't Kickertje niet voor iedere opvang en school haalbaar is. Toch kun je met een beetje extra inspanning de overstap voor kinderen substantieel verbeteren.'

JUF OP DE GROEP

Dat begint met een proactieve houding, aldus Simon. 'Neem als kinderopvang het initiatief om tot meer verbinding met de basisschool te komen. Informeer bij ouders naar welke school het kind gaat.

Vervolgens kun je contact opnemen met de leerkracht waar het kind bij in de klas komt en hem of haar uitnodigen bij jullie op de groep. Het kind kan zo in zijn ver-

'Hij dacht dat hij moest kunnen schrijven en lezen vóór dat hij naar school kon'

trouwde veilige omgeving voor het eerst kennismaken met de nieuwe leerkracht. Voor de leerkracht kan het helpen om te zien uit welke context het kind komt. De volgende stap is dat de pedagogisch medewerker samen met het kind een kijkje gaat nemen op de nieuwe school en in de klas. Ik ben me ervan bewust dat dit tijd en energie kost, maar ik ben ervan over-

tuigd dat dit op meerdere vlakken meerwaarde heeft. Niet alleen zorg je ervoor dat het kind makkelijker de overstap maakt, ook versterk je zo de doorgaande lijn en de samenwerking tussen jouw opvang en de school.'

OPENSTAAN VOOR ELKAAR

Een goede samenwerking tussen school en opvang is essentieel, beaamt ook Dana van 't Kickertje. 'De samenwerking met Gonny is gelijkwaardig. We staan voor 100 procent open voor elkaar en elkaars werkwijze. Dat moet ook, anders werkt deze constructie niet. Iedere ochtend voordat de kinderen binnenkomen, overleg ik met de juf wat er op de planning staat die dag. We gymmen bijvoorbeeld samen en spelen minstens een keer per dag samen buiten. Of ik schuif met mijn peuters aan als de klas een film-pje gaat kijken over het thema dat we behandelen. Want ook daarin is onze werkwijze identiek.'

OUDERBETROKKENHEID

Ook Ilse Davids, pedagoog bij het Pedagogisch Expertise Centrum van de SWK-Groep, ziet heil in een goede doorgaande lijn tussen opvang en basisschool. Toch is het vaak minder makkelijk dan het lijkt, weet zij uit ervaring. Kinderen gaan veelal naar verschillende scholen in de wijk. Vaak is er goed contact met die scholen. Alleen: niet alle ouders geven toestemming voor informatie-overdracht. Dan lukt een wederzijdse kennismaking voor het kind niet. 'Om de overgang toch zo goed mogelijk te laten verlopen bespreken we met ouders de ontwikkeling van hun kind aan de hand van het kindvolgsysteem. We benadrukken altijd het belang van de doorgaande lijn voor het kind. Verder adviseren we ze hoe ook zij hun kind kunnen voorbereiden op de basisschool. Van een keer langs de school lopen, een open dag bezoeken met het kind tot aan boekjes erover voorlezen en praten over verwachtingen.'

VERTROUWEN GEVEN

Er zijn nog meer zaken die bijdragen aan een soepele overgang voor kinderen, menen de drie geïnterviewden. Zo krijgen kinderen van 3,5 jaar vaak te horen dat ze

bijna naar de basisschool gaan. ‘Dat is nog erg vroeg’, meent Ilse. ‘Tijdsbeleving is voor peuters moeilijk te bevatten. Een aftelkalender kan daarbij helpen.’ Verder is voor de meeste peuters het begrip school vrij abstract: ze weten niet wat ze moeten verwachten, want ze kennen het niet – tenzij ze een oudere broer of zus hebben die al op de basisschool zit. Maak het begrip concreet en bereid ze voor op wat er van ze verwacht wordt in groep 1. ‘Dat kun je prachtig doen door er een thema van te maken’, oppert Simon. ‘Lees boekjes voor en speel ‘schooltje’. Vertel ze wat hetzelfde gaat en wat anders is. Oefen ook nieuwe rituelen: hang een plasketting op en laat kinderen hun rugzak meebrengen met een tienuurtje erin en hun lunch. Door een kind in een veilige omgeving stap-voor-stap voor te bereiden, groeit het vertrouwen bij het kind dat hij of zij de overgang aan kan.’

BEETJE EXTRA HULP

Check ook bij kinderen welke ideeën ze hebben bij de basisschool, adviseren de

pedagogen. ‘Sommige kinderen spreken hun angst of ongerustheid uit, maar anderen doen dat niet’, vertelt Ilse. Simon vult aan: ‘Zo hoorde ik laatst bijvoorbeeld een peuter uitspreken dat hij dacht al te moeten kunnen schrijven en lezen vóórdat hij naar school kon. Hij maakte zich zorgen, omdat hij dat nog niet kon. Ook kunnen kinderen onzeker worden omdat ze nog niet goed hun billen zelf kunnen afvegen. Of hun brood te langzaam opeten. Door kinderen te observeren kun je hun behoeftes achterhalen en ze dat beetje extra hulp geven dat nodig is om de overgang makkelijker te maken. Vergeet ook niet jouw vertrouwen in het kind uit te spreken: je kan het!’

ROL VAN DE MENTOR

Vaak sluiten de nieuwe kleuters de schooldag af met een paar uurtjes op de bso. Ook dat is best spannend én vermoeiend die eerste keren. Ook hierbij is het belangrijk oog te hebben voor de behoefte van de vierjarigen. Persoonlijke aandacht en een toegewijde mentor hel-

pen bij het sneller thuis voelen op de bso, weet Ilse van KOKO Kinderopvang uit ervaring. ‘Wij zorgen in de eerste periode altijd dat er een vaste pedagogisch medewerker is voor de kinderen die komen wennen. Meestal is dat de mentor van de kinderen. Ook koppelen we een of twee

‘Praat niet te vroeg met driejarigen over de basisschool’

kinderen aan het nieuwe kind; zij kunnen helpen bij het wegwijs maken van de kleuter. Zeker in het begin is de rol van de mentor van fundamenteel belang. Door veel bij het kind in de buurt te zijn en het te observeren, kom je erachter waar de interesse van het kind ligt en hoe het ermee gaat. Zo kun je makkelijker inspeelen op de behoeften. En dat zorgt ervoor dat het kind zich sneller op zijn of haar gemak voelt.’ <

ALLE BEETJES HELPEN

- > Praat niet te vroeg met driejarigen over de basisschool. Sluit aan bij de beleving van het kind. Als een kind er nog niet echt om maalt, dan hoeft je er als pm'er ook niet te veel aandacht op te vestigen. De interesse komt meestal vanzelf.
- > Betrek ouders bij de overgang naar school; vaak is deze nieuwe fase een spannende mijlpaal. Neem hierin de leiding. Vertel ze over de nieuwe rituelen die je met het kind oefent. Vraag ze of zij merken dat het kind opziet of uitkijkt naar de basisschool en hoe zich dat uit. Check hun behoeften in deze en evalueer de overgang naderhand.
- > Nodig een oudere kleuter uit groep 1 uit om te vertellen hoe het eraan toe gaat in de klas.
- > Zorg voor een afscheidsritueel; zwaai de vierjarige uit! Zo kan het kind zich beter losmaken van de opvang.
- > Kennismakingspelletjes helpen kinderen zich sneller thuis te voelen op de bso.
- > In de praktische handreiking *Dag kinderdagverblijf, hallo school!* van Sardes staan nog meer praktische tips om de overgang soepel te laten verlopen.